

งานเขียนเรื่องเล่าชนะเลิศ อันดับ 1 รางวัลนักเขียนจินตนาการสุขภาพใหม่

“กตัญญूसีดำ”

บุษบงก์ วิเศษพลชัย

พยาบาลวิชาชีพ 7 สถานีอนามัยนาเกลือ

อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ

คุณนี่ก็น้อยใจไหมว่าทำไมหนอเราจึงลำบากกว่าคนอื่น ทำไมคนนั้นดูมีความสุขกว่าเรา ทำไมเราไม่รวย ทำไมเราไม่สวย ทำไมเราต้องมาเป็นหมอนามัย แต่คุณลองมองไปรอบ ๆ ตัวเรสิคะ แล้วคุณจะรู้ว่ายังมีคนที่โชคชะตาร้ายกาจกับชีวิตเขายิ่งกว่าเรามากมาย ในหลาย ๆ คนที่มีโชคชะตาร้ายนั้น บ๊วย เป็นคนหนึ่งโน้น

ที่บ้านสาขานาเกลือที่ฉันทำงานอยู่นี้ไม่มีใครที่ไม่รู้จักครอบครัวของบ๊วย ไม่ใช่ว่าครอบครัวของบ๊วย ร่ำรวย หรือมีชื่อเสียงหรือกคะ แต่เป็นเพราะอะไร เดียวก็จะได้รู้คะ ครอบครัวของบ๊วยมีกันอยู่ 6 คนเป็นครอบครัวที่มีบุตรผู้พิการมากที่สุดคือ 5 ใบ ประกอบไปด้วย ยายภูแม่ของบ๊วย พี่สาวและพี่ชายของบ๊วยซึ่งตอนนี้อยู่ในโรงพยาบาลศรีธัญญา เหม่าพี่ชายของบ๊วยที่ยังอาศัยอยู่ในนาเกลือและบ๊วย มีเพียงตาหลวยพ่อของบ๊วยเท่านั้นที่ไม่ได้บุตรผู้พิการเพราะไม่ได้เจ็บป่วยทางจิตแต่ฉันไม่แน่ใจว่าคนที่ได้รับการประเมินว่าไม่ได้เจ็บป่วยทางจิตนั้นจริง ๆ แล้วมีสภาพจิตใจที่เลวร้ายกว่าคนที่ได้ชื่อว่าเจ็บป่วยทางจิตอย่างบ๊วยหรือไม่

คนแรกที่ทำให้ฉันได้แง่มุมชีวิตใหม่ ๆ คือเหม่าพี่ชายของบ๊วย เป็นการเจอกันที่สร้างความประทับใจให้ฉันมาก ตอนนั้นฉันเพิ่งย้ายจากโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดนครสวรรค์มาอยู่สถานีอนามัยนาเกลือ หรือเรียกให้รู้ว่าคุณสุขภาพชุมชนนาเกลือ อำเภอพระสมุทรเจดีย์สมุทรปราการได้ไม่ถึงเดือน ด้วยการใช้เป็นพยาบาลในโรงพยาบาลมาก่อนฉันจึงไม่ได้มีความสุขเลยที่ต้องมาอยู่สถานีอนามัย แต่จำเป็นเพราะฉันย้ายตามสามีมาและไม่มีทางเลือกอื่นถ้าอยากอยู่กับครอบครัวที่กรุงเทพฯ สถานีอนามัยแห่งนี้จึงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด

วันนั้นเป็นกลางวันวันพุธที่อากาศร้อนจัด ฉันกำลังเรียงเอกสารอยู่ก็มีผู้ชายคนหนึ่งซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 ชื่อผู้ใหญ่สุรัชย์ คุ่มราไฟ (ปัจจุบันท่านเป็นกำนันแล้ว) วิ่งเข้ามาตาม

“หมอ หมอ ไปดูไอ้เหมาให้หน่อย ไอ้เหมาหัวแตก”

ตอนนั้นฉันไม่รู้ว่าเป็นใครแต่เห็นผู้ใหญ่วิ่งมาตามเอง จึงเดาว่าต้องเป็นญาติผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่สุรัชย์พาฉันวิ่งไปตามข้างของสถานีอนามัยหลังเก่าซึ่งตั้งอยู่ข้างสถานีอนามัยหลังปัจจุบัน แต่ไม่ได้ใช้เนื่องจากชั้นล่างทรุดจมน้ำแล้วเหลือเพียงชั้นบนแต่ก็ปิดไว้ไม่ได้ใช้งาน

ภาพที่ฉันเห็นคือภาพผู้ชายอายุราว 25 ปี ผอมยาวกระเซิงไปทั้งศีรษะและพันกันเป็นก้อน ๆ เพราะคงไม่ได้สระผมมาอย่างน้อย 1 ปี รูปร่างผอมดำใสเสียยิ่งกว่าคนหนุ่มสาว เพราะฉันไม่เคยเห็นคนแบบนี้มาก่อน ผู้ชายคนนั้นเอามือกุมหัวไว้บริเวณหน้าผากด้านซ้าย และมีเลือดกำลังไหลออกมาระหว่างนิ้วมือซึ่งเห็นแล้วฉันก็เดาได้ว่าหัวแตก

นอกจากผู้ใหญ่บ้านที่วิ่งไปตามฉันมา ยังมีผู้ชายอีก 4 คนยืนอยู่ ทุกคนพยายามที่จะช่วยกันจับชายหัวแตกคนนั้นไว้เพื่อช่วยกันดูแผล โดยไม่กลัวว่าตัวเองจะเปื้อนเลือด ฉันจำได้ว่าหนึ่งในนั้นเป็น อบต.อด ซึ่งเปื้อนอบต.หมู่ที่ 3 พอทุกคนหันมาเห็นฉันก็รีบบอกว่า

“หมอ...ไอ้เหมาหัวแตกไม่รู้ใครขว้างมัน หมอทำแผลให้มันที”

ตอนนั้นฉันรู้สึกทึ่งมาก ในความเป็นพยาบาลฉันย่อมมีหน้าที่ดูแลทุกคนไม่ว่าดีว่าร้ายอยู่แล้ว แต่ผู้ชาย 4 คนที่ไปตามฉันมานี้สิ ทุกคนดูเป็นห่วงเป็นใยชายบ้าคนนี่มาก ก่อนหน้านี้นี้เวลาที่มีใครพูดถึงผู้นำชุมชน อบต. กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน ฉันมักนึกถึงการโก่งกิน เพราะฉันไม่เคยสัมผัสพวกเขาอย่างจริงจัง แต่คน 4 คนข้างหน้าฉันนี้ทำให้คำว่า “ผู้นำชุมชน” เป็นรูปธรรมที่สัมผัสได้

ผู้ใหญ่สุรัชย์เป็นคนแรกที่เข้าไปจับเหมาเนื่องจากเป็นคนตัวสูงใหญ่ เหมาจึงยอมให้จับ แต่โดยดีหลังจากที่ฉันนอนอยู่พักใหญ่ ฉันทางอุปกรณ์เย็บแผลแล้วก็นั่งคุกเข่าเย็บแผลบนพื้นโคลนข้างอนามัยนั่นเอง เป็นการเย็บแผลที่ทุลักทุเลและผิดหลักปราศจากเชื้ออย่างยิ่ง แต่เป็นการเย็บแผลที่เต็มไปด้วยภาพของการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ที่งดงามที่สุดสำหรับฉัน พอเย็บแผลเสร็จผู้ใหญ่บ้านและอบต.ก็ช่วยกันอาบน้ำโกนผมให้เหมา และเปลี่ยนเสื้อผ้าให้กว่าจะเสร็จก็บ่าย 2 โมง ก่อนแยกย้ายกันไปอาบน้ำ เนื่องจากตอนนั้นพวกเราสกรปรกกว่าเหมาเสียอีก

วันนั้นฉันกลับบ้านด้วยชุดพยาบาลที่ซมูกะหมอมจนสามี่ถามว่าไปพดกับอะไรมา แต่ภายในใจฉันรู้สึกถึงจิตใจที่สะอาดและเบาสบายนอนหลับสนิททั้งคืน

ตอนเช้าเมื่อไปทำงานฉันเห็นเหมาเดินผ่านหน้าสถานีอนามัยมีผ้าก๊อชพันรอบหัวที่ถูกโกนเกลี้ยงเกลา ใส่เสื้อสีแดงสดตัวใหม่และกางเกงสีกาเกี๋ยวยาว ซึ่งคงเป็นกางเกงเก่าของผู้ใหญ่บ้าน ฉันก็อดยิ้มไม่ได้

คนในครอบครัวปู่คนต่อมาที่ฉันได้เจอคือ “ยายภู” แม่ของปู่ ยายภูเดินมาที่สถานีอนามัยในเช้าวันหนึ่งพร้อมสมบัติของแกคือถุงผ้าใบใหญ่ ซึ่งข้างในใส่สมบัติของแกอันประกอบด้วยเสื้อคอกระเช้าและผ้าถุงจำนวนหนึ่ง ยายภูใส่เสื้อคอกระเช้าสีขาวที่แก่ไปทางดำ

ผ้าถุงสีแดงสดยังดูใหม่คงเพิ่งมีใครให้มา พอมาถึงหน้าสถานีอนามัย ยายภูก็เดินขึ้นบันไดไปชั้นบนของสถานีอนามัย

พร้อมกับวางสมบัติทุกอย่างลงตรงระเบียบ แล้วหันมามองหน้าฉันที่วิ่งตามขึ้นมาดู พร้อมกับบอกสั้น ๆ ว่า “มานอนนี้” ว่าแล้ว ยายภูก็ใช้ระเบียบสถานีอนามัยเป็นที่นอนพักอย่างตื้ออยู่ 2 อาทิตย์ ฉันซึ่งหมดปัญญาว่าจะทำอย่างไรดี ก็เลยได้แต่ปลงว่าก็ตักกลางคืนมีเพื่อนอยู่เวร ส่วนเรื่องอาหารนั้นยายภูมีอาหารกิน

อย่างอุดมสมบูรณ์ เพราะป๋วยจะไปขอข้าวที่วัดมาให้แม่ทุกวัน และถ้ายายภูอยากกินอะไรพิเศษก็จะไปยืนหน้าร้านขายอาหารในหมู่บ้าน แล้วบอกสิ่งที่ต้องการแม่ค้าก็จะให้ของที่แกอยากกิน เพราะคนในหมู่บ้านทุกคนสงสารแก บางครั้งฉันก็ซื้อขนมหวานให้แกกินซึ่งแกชอบมาก

การที่ยายภูมานอนที่สถานีอนามัย ทำให้ฉันได้รู้จักป๋วยมากขึ้น เพราะป๋วยจะเอาข้าวที่วัดมาให้แม่ทุกวัน เมื่อคนไข้ที่มาหาฉันที่สถานีอนามัยเห็นป๋วย ก็จะทักทายป๋วยและประวัติของป๋วยก็ได้รับการบอกเล่ามากขึ้น ป๋วยในตอนที่เราเห็นคือหญิงสาวอายุ 22 ปี อ้วนน้ำหนัก 65 กิโลกรัม ใบหน้าเต็มไปด้วยสิว ผมตัดสั้น ใส่เสื้อยืดสีสดที่มีคนให้มาและถุงผ้าถุงเก่า ๆ มีกลิ่นตัวแรงของคนที่ไม่อาบน้ำ

คนในหมู่บ้านเล่าให้ฟังว่า เมื่อก่อนตอนอายุ 14 – 15 ปี ป๋วยเป็นเด็กหน้าตาดีคนหนึ่งผิวขาวใบหน้าเกลี้ยงเกลา แต่ที่ป๋วยเป็นอย่างนี้ เพราะเมื่อป๋วยอายุได้ประมาณ 12 ปี ยายภูก็เริ่มมีอาการผิดปกติทางจิต เพราะโดนตาหลวยพ่อของป๋วยทุบตี พอป๋วยอายุ 14 ปี ยายภูก็แบกสมบัติของแกออกจากบ้าน แล้วเริ่มเร่ร่อนไปนอนตามที่ต่าง ๆ พี่ชายทั้ง 2 คนของป๋วยก็เริ่มมีอาการผิดปกติทางจิต พี่ชายคนโตนั้นอาการรุนแรงมาก จนถูกส่งตัวไปรักษาที่โรงพยาบาลศรีธัญญา และไม่ได้กลับมาอีกเลย หลังจากนั้นเหมาก็ออกจากบ้านมาเร่ร่อน เหลือป๋วยกับพี่สาวอยู่บ้านกับตาหลวย 2 คน แล้วอีก 2 เดือนต่อมาพี่สาวของป๋วยก็ต้องหนีออกจากบ้าน เพราะโดนตาหลวยที่เป็นพ่อแท้ ๆ ช่มชู้ มีคนบอกว่าตอนนั้นพี่สาวป๋วยไปเป็นหญิงขายบริการที่พัทยา เมื่อเหลือป๋วยเพียงคนเดียวในบ้าน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับพี่สาวป๋วยจึงเกิดขึ้นซ้ำรอยกับป๋วยอีก แต่ป๋วยไม่ได้หนีไปไหน มีคนบอกว่าป๋วยมันไม่ไปไหนหรือมันห่วยแม่มัน แล้วมันก็ยังห่วยพ่อมันด้วย

ป๋วยจะนอนที่บ้านบ้างหรือตามไปนอนเฝ้าแม่ตามที่ต่าง ๆ ที่ยายภูเร่ร่อนไปนอนบ้าง โชคดีที่ยายภูไม่เคยออกจากหมู่บ้าน ดังนั้นทุกที่ ๆ ป๋วยตามไปนอนเฝ้าแม่ จึงไม่มีใครตามมาทำร้ายซ้ำเติมเธออีก ด้วยโศกนาฏกรรมในชีวิตป๋วยที่ผ่านมา จึงเปลี่ยนเด็กสาวหน้าตาสดใสให้กลายเป็นหญิงอ้วนสติไม่ดีที่คอยดูแลแม่ที่สติไม่ดีที่เร่ร่อนไปนอนตามที่ต่าง ๆ จนมานอนที่สถานีอนามัย

เมื่อรู้เรื่องของป๋วยฉันรู้สึกว่ใครที่ขบคิดว่ชีวิตของตัวเองลำบาก โชคไม่ดี น่าจะคิดได้ว่ตนเองโชคดีกว่ป๋วยแค่นั้น

วันต่อมาหลังจากฉันรู้เรื่องของป๊อ ป๊อเอาข้าวมาส่งให้แม่ ฉันจึงตามไปคุยกับป๊อเพื่อชวนให้ป๊อฉีดยาคูมกำเนิด ฉันอ้ำอึ้งอยู่นานเพราะไม่รู้ว่าจะพูดกับป๊ออย่างไรดี พูดจาอ้อมค้อมอยู่นานกว่าจะเข้าประเด็นที่อยากพูด เมื่อพูดออกไปแล้วฉันกลับรู้สึกเสียใจ เพราะเมื่อรู้จุดประสงค์ของฉัน ป๊อก็ยิ้มอย่างอาย ๆ แล้วบอกว่า

“ป๊อไม่ท้องหรือหมี พ่อไม่ได้เอาป๊อแล้ว” ฉันรู้สึกสลดใจมากที่ผ่านมาฉันพยายามคิดว่าที่ชาวบ้านเล่าเป็นเรื่องไม่จริง แต่พอได้ยินจากปากป๊อเอง ฉันถึงรู้ว่าเรื่องเลวร้ายนี้เกิดขึ้นจริงจากการสังเกตป๊อฉันจึงรู้ได้ว่าป๊อนั้นมีอาการทางจิตอยู่แต่ไม่มาก บางครั้งป๊ออาจยิ้มหรือหัวเราะคนเดียว แต่ส่วนใหญ่ป๊อจะพูดรู้เรื่อง เมื่อฉันชวนป๊อว่าจะทำเรื่องส่งตัวไปรักษาที่โรงพยาบาลป๊อบอกว่า

“ไปไม่ได้หรือหมี” แต่ประโยคที่ทำให้ฉันพูดไม่ออกคือ

“หมีพ่อด้วยเดี่ยวไม่มีคนดูแล พ่อแก่แล้ว”

2 วันต่อมายายภูก็หอบสมบัติย้ายจากสถานีนามัยไปนอนที่วัดแทนโดยให้เหตุผลว่า

“เบื่อศาลาแล้ว”

ยายภูก็หอบสมบัติไปวันเดียว ป๊อก็หน้าตาดีขึ้นมาตามฉันให้ไปดูแม่ ฉันฟังไม่ถนัดว่ายายภูก็เป็นอะไร ได้แต่วิ่งตามป๊อไปพร้อมกับน้องนิภาพรรณซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่อีกคน เมื่อถึงวัดป๊อเรียกให้ฉันวิ่งตามไปที่ศาลาด้านหลังของวัด ซึ่งแต่ก่อนศาลาหลังนี้ได้ถุนสูงจนเดินรอดได้ แต่ปัจจุบันด้วยสภาพดินชายฝั่งที่ทรุดลงเรื่อย ๆ ได้ถุนศาลานี้จึงต้องย่อตัวเกือบคุกเข่าเพื่อมุดเข้าไป ป๊อมุดเข้าไปก่อน พอเห็นป๊อมุดเข้าไปฉันจึงมุดตามเข้าไปพร้อมด้วยน้องนิ เราคลานเข้าเข้าไปประมาณ 3 เมตร จึงเห็นภายายภูก็นอนอยู่บนกองผ้าเก่าๆ เนื้อตัวเขียวช้ำเหมือนโดนทุบตี ฉันเขย่าตัวยายภูก็แล้วรู้สึกโล่งอกเมื่อได้ยินเสียงยายภูก็ตอบมาว่า

“เบา ๆ หน่อยหมี...เจ็บ” ฉันค่อย ๆ ตรวจดูร่างกายของยายภูก็แล้วก็รู้สึกโล่งอกที่สภาพยายภูก็ไม่แย่งอย่างที่คิดไว้ มีเพียงรอยฟกช้ำดำเขียวบริเวณแขนและขาแต่ไม่มากนัก ฉันกับนิจึงค่อย ๆ คลานถอยหลังออกมาพร้อมกับช่วยกันลากยายภูก็ออกมาจากใต้ถุนศาลา เจอพระ 4-5 รูปกำลังก้มมองดูว่าหมีนามัย 2 คนมามุดหาอะไรเล่นใต้ศาลา พอลากยายภูก็ออกมาได้ฉันก็ท่ายาที่รอยฟกช้ำดำเขียวและเอายาให้กิน ถามป๊อว่าแม่ไปโดนอะไรมา ป๊อบอกว่าแม่ตกสะพาน ฉันบอกป๊อว่าเดี๋ยวจะกลับไปสถานีนามัยไปเอายามาให้ยายภูก็เพิ่ม พอพ้นประตูวัดก็พบกับรองเจ้าอาวาสกวาดลานวัดท่านถามว่าหมีมาทำอะไร ฉันตอบว่ามาดูยายภูก็ ท่านจึงว่า

“ดีแล้วโยมช่วย ๆ กัน ตาหลายก็ไม่นำมาเตะเมียที่นี้ เขตวัดแท้ ๆ” พอฉันได้ยินจึงรู้ว่าป๊อโกหก ฉันโมโหมากหันหลังเดินกลับไปศาลาแล้วถามป๊อว่า

“ป๊อ ตกลงแม่โดนอะไรมาอย่าโกหกหมีนะ” ป๊อมองหน้าฉันแล้วร้องไห้โฮออกมาแล้วบอกว่า

“แม่ด่าพ่อ แล้วพ่อก็เตะแม่” ฉันจึงรู้เรื่องราวว่า ยายภูก็เดินมาเจอตาหลายที่วัด ด้วยจิตใต้สำนึกที่แค้นรู้สึกที่ไม่สามารถปกป้องป๊อได้ จึงตะโกนด่าตาหลายกลางลานวัด ตาหลายได้ยินจึงโกรธวิ่งเข้ามาทำร้ายแก พ่อฟังจบฉันโมโหมากบอกป๊อว่า

“ไป...ป๊อ หมอจะพาไปแจ้งความต้องเอาตาหลยเข้าคุกให้ได้” แต่ป๊อหันหน้าร้องไห้ยกมือไหว้ฉันแล้วบอกว่า

“อย่าหมอ อย่าทำอะไรพ่อป๊อ พ่อป๊อแก่แล้ว” ฉันมองใบหน้าของผู้หญิงสติไม่ดีตรงหน้า แล้วรู้ว่าใต้ใบหน้าที่ดูเหมือนคนสติไม่ดีนี้ข้างในหัวใจของเธอเป็นทอง เธอไม่รู้จักโกรธแค้นใคร หรือมันเป็นเพราะทรงขงของความกตัญญูที่ขังเธอไว้ไม่ให้เธอลุกขึ้นมาต่อสู้กับการทำร้ายเหล่านี้ ฉันจึงได้แต่ยืนอึ้งแล้วบอกว่า

“ก็ได้ป๊อ หมอไม่เอาเรื่องพ่อป๊อแล้ว”

สิ่งที่ฉันทำได้ดีที่สุดก็คือ บอกกับทุกคนที่เจอโดยหวังว่าจะถึงตาหลยว่า ถ้ามีการรังแกป๊อหรือยายภูอีก ฉันจะเอาตาหลยเข้าตารางให้ได้ มีคนเตือนฉันว่าไม่กลัวตาหลยโมโหฉันหรือ ฉันได้แต่บอกว่าสิ่งที่ฉันทำ มันน้อยเหลือเกินกับสิ่งที่ฉันควรจะทำเพื่อมนุษย์สักคนที่โดนรังแก มนุษย์เราเกิดมาเพื่อช่วยเหลือกัน เพื่อให้คนที่มีโอกาสดีกว่าได้เอื้อเพื่อแก่คนที่มีโอกาสด้อยกว่า ฉันก็แค่พยายามจะปกป้องคนที่โดนรังแกมาตลอดชีวิตเท่านั้น

ทุกวันนี้ตาหลยไม่เคยทำร้ายยายภูอีก ฉันยังคงเห็นยายภูเดินหอบสมบัติของแกไปนอนตามที่ต่าง ๆ โดยมีป๊อเดินตามและเห็นหมาเดินเล่นอยู่ริมถนน และป๊อยังคงเดินไปวัดและหิ้วข้าวกลับมา 2 ถุง ถุงหนึ่งเพื่อแม่ของเธอ และอีกถุงให้พ่อของเธอ บางครั้งเธอก็แวะเข้ามาที่สถานีอนามัยยืมยาย ๆ แล้วขอยาแก้ปวด ยาลดไข้ หรือยาแก้ไข้หวัดไปให้พ่อหรือแม่เธอเสมอ บางครั้งยายภูก็แวะมานอนที่สถานีอนามัยและถอนหญ้ารอบ ๆ สถานีอนามัยให้โดยแกบอกว่า

“หญ้ายาว เตี้ยวูกัดหมอ หมอมีบุญคุณ”

ฉันได้แต่ขอบคุณยายภูที่เป็นห่วง ทั้งที่ฉันรู้สึกเสมอว่าฉันไม่ได้ให้อะไรกับยายภูหรือป๊อเลย แต่ป๊อกับยายภูต่างหากที่เป็นผู้ทำให้ฉันได้เรียนรู้โลกในแง่มุมใหม่ ๆ เคารพในความเป็นตัวตนที่แตกต่างของแต่ละคน และมีความสุขที่ได้ทำงานในสถานที่เล็ก ๆ

ฉันยังเรียนรู้ว่าไม่จำเป็นต้องเป็นดวงอาทิตย์ส่องแสงอยู่ในโรงพยาบาลใหญ่ ๆ ก็จะแสดงบทบาทพยาบาลได้ แต่ฉันสามารถเป็นเพียงแสงหิ่งห้อยเล็กๆ ที่ภาคภูมิใจในวิชาชีพได้ เพราะในที่ ๆ มีดที่สุดที่แสงอาทิตย์ส่องไม่ถึงนั้น ขอเพียงแสงหิ่งห้อยเล็กๆ ส่องให้แก่ผู้ที่อยู่ในความมืดมิดมาตลอดชีวิต ก็คงพอทำให้ผู้คนเหล่านั้นมีความสุขกับแสงสว่างบ้าง